HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

Toimintaohje: SORA-lainsäädäntö ja sen soveltaminen

Ohjeen omistaja: Opintoasiainpäällikkö

Ohjeen hyväksyjä: Laadun ja riskienhallinnan ryhmä

Päivämäärä: 1.9.2026

Avoin (5W)

Sisällysluettelo

1. SORA-lainsäädäntö ja sen soveltaminen Hämeen ammattikorkeakoulussa 3

2. Sosiaali- ja terveysalaa sekä ammatillisia opettajakoulutusopintoja koskevat erityiskysymykset 3

2.1. Opiskelijaksi ottaminen 4
2.2. Rikosrekisteriote 4
2.3. Opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytykset 5
2.4. Opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessi 6
2.4.1. Soveltuvuushuolen puheeksi ottaminen ja käsittely 7
2.4.2. Ensimmäinen keskustelu ja muistio 7
2.4.3. Päätös peruuttamisprosessin vireillepanosta 7
2.4.4. Opiskeluoikeuden pidättäminen 9
2.4.5. Päätös opiskeluoikeuden peruuttamisesta 9
2.5. Opiskeluoikeuden palauttaminen 9
2.6. Muutoksenhaku 9

1. SORA-lainsäädäntö ja sen soveltaminen Hämeen ammattikorkeakoulussa

Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA) -lainsäädäntö on ollut voimassa vuoden 2012 alusta. Ammattikorkeakoulua koskettavat ammattikorkeakoululaki (932/2014), laki rikosrekisterilain 6§:n muuttamisesta (L 955/2011) ja laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta (L956/2011). Lainsäädäntö pyrkii osaltaan parantamaan opiskeluympäristön ja työelämän turvallisuutta. Lainsäädäntö lisää koulutusorganisaation mahdollisuutta puuttua opiskelijoita koskeviin soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksiin. Sen päämääränä on potilas- ja asiakasturvallisuuden, opiskelu- ja työyhteisön turvallisuuden sekä opiskelijan oikeusturvan parantaminen.

SORA-lainsäädäntö koskee esimerkiksi huumausainetestausta ja kurinpitoa, arkaluontoisten tietojen käsittelyä, opiskelijavalinnan edellytyksiä, opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä rikosrekisteriotteen esittämistä. Tavoitteena on turvata, että opiskelijaksi otettava on terveydentilan sekä toimintakyvyn puitteissa kykenevä opiskelualan opintoihin sekä harjoitteluun. Lainsäädäntö turvaa myös korkeakoulujen ja viranomaisten tiedonsaantia.

SORA-lainsäädäntöön kirjatut seikat huumausainetestauksesta, kurinpidosta sekä arkaluonteisten tietojen käsittelystä koskettavat kaikkia Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) opiskelijoita. Muilta osin SORA-säännökset ovat alakohtaisia.

HAMKissa SORA-lainsäädännön soveltamisesta määrätään tässä toimintaohjeessa. Opiskelijoille suunnattu tieto SORA-menettelyistä löytyy HAMKin julkisilta kotisivuilta.

2. Sosiaali- ja terveysalaa sekä ammatillisia opettajakoulutusopintoja koskevat erityiskysymykset

SORA-lainsäädännössä on huomioitu alakohtaisia seikkoja, jotka HAMKissa koskettavat seuraavia opintoja sekä suomeksi että englanniksi:

- Sairaanhoitaja (AMK)
- Terveydenhoitaja (AMK)
- Sosionomi (AMK)
- Ammatillinen opettajankoulutus
- Ammatillinen erityisopettajankoulutus
- Ammatillinen opinto-ohjaajan koulutus

2.1. Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelemaan pyrkivät ovat oikeutettuja saamaan tietoa siitä, millaisia seikkoja opintoihin hakeutumisessa on syytä huomioida. Vaatimukset voivat liittyä hakijan terveyteen ja toimintakykyyn tai esimerkiksi aiemmin tehtyyn opiskeluoikeuden peruuttamispäätökseen. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä arvioidaan myös aina, kun opintoihin liittyy alaikäisen turvallisuutta tai potilas- ja asiaturvallisuutta koskettavia vaatimuksia. Alakohtaisista terveydentilavaatimuksista tiedotetaan opiskelijahaun yhteydessä.

Yllä mainittuihin koulutuksiin hakevilta kysytään hakulomakkeessa mahdollisista terveydellisistä esteistä ja aiemman opiskelupaikan perumisesta terveydentilan tai muiden henkilöiden terveyden tai turvallisuuden vaarantamisen vuoksi. Opintoihin opiskelijaksi pyrkivän tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa arvioinnin edellyttämät terveydentilatiedot ja tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus myös saada opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat päätökset sekä perustelut toiselta koulutusorganisaatiolta.

Mikäli hakija ilmoittaa hakemuksellaan edellä mainitusta esteestä ja hänet hyväksytään opiskelijaksi, opiskelijavalinta on ehdollinen. Ehdollisesti valitulle opiskelijalle lähetetään kansallisesti käytössä oleva terveydentilaselvityslomake, jonka hän palauttaa määräaikaan mennessä ammattikorkeakoululle. Lomakkeen käsittelee koulutuspäällikkö, joka päättää, voidaanko esteet kohtuullisin toimin poistaa. Jos päätös on kielteinen tai jos hakija ei toimita pyydettyä terveydentilaselvitystä tai selvitystä aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta määräajassa, hänen ehdollinen opiskelijavalintansa perutaan. Hakija saa ehdollisen valintapäätöksen perumisesta päätöksen. Jos opiskelija on hakuvaiheessa jättänyt ilmoittamatta esteestä, joka huomataan opintojen edetessä, toimitaan kohdassa 2.4 eritellyn opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessin mukaisesti.

Opiskelijaksi ottamisen arvion ja päätöksen tekee koulutuspäällikkö. Päätös arkistoidaan asianhallintajärjestelmään.

2.2. Rikosrekisteriote

Jos koulutukseen liittyvät käytännön työtehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, korkeakoulun tulee varmistua ennen käytännön tehtävien alkua siitä, että opiskelijalla ei ole SORA-lainsäädännössä määriteltyä rikostaustaa. Rikostaustan tarkastamista varten opiskelija esittää rikosrekisteriotteen. Rikosrekisteriote tarkastetaan ennen harjoitteluun menoa ja henkilöllisyys todennetaan tarkastuksen yhteydessä.

Rikosrekisteriote on maksuton ja opiskelija tilaa sen Oikeusrekisterikeskuksesta. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi, kun se esitetään oppilaitokselle. Otteeseen merkitään tiedot ratkaisuista, joilla henkilö on tuomittu lapsiin kohdistuvaan rikokseen, seksuaali- ja väkivaltarikokseen, huumausainerikokseen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Mikäli opiskelijalla on näihin liittyviä rikosrekisterimerkintöjä, HAMKissa käynnistetään aina opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva prosessi asiakas- ja potilasturvallisuuden takaamiseksi. Prosessi määritellään kohdassa 2.4.

Jos opiskelija kieltäytyy rikosrekisteriotteen esittämisestä, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi, kuitenkin viimeistään 1 kuukauden kuluessa esitetystä toimittamispyynnöstä. Jos opiskelija ei 1 kk:n kuluessa toimita rikosrekisteriotetta nähtäväksi, käynnistetään opiskeluoikeuden peruutusprosessi. Jos rikosrekisteriotteen saaminen viivästyy todistettavasti opiskelijasta riippumattomasta syystä, voidaan otteen toimittamisen määräaikaa pidentää.

Opiskelija esittää rikosrekisteriotteensa rehtorin nimeämälle, virkavastuussa olevalle henkilölle, jolla on kyseisen koulutuksen osalta valtuudet valmistella opiskeluoikeuden peruuttamista, koulutuksen ohjeistuksien mukaisesti. Tämä henkilökunnan edustaja vie tiedon esitetystä rikosrekisteriotteesta Peppiin opiskelijan lisätietoihin.

2.3. Opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytykset

Opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksenä on, että hakija on valittu opiskelijaksi. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva säännös ei ole missään tilanteessa ehdoton vaan edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa.

Ammattikorkeakoulu voi ammattikorkeakoululain 33 § mukaan peruuttaa opiskelijan opinto-oikeuden, jos

- opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa,
- on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai
- opiskelija on hakuvaiheessa salannut tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Jos opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelijalla on tuomioita lapseen kohdistuvista rikoksista, seksuaalirikoksista, väkivaltarikoksista, vapauteen kohdistuvista rikoksista ja/tai

huumausainerikoksista (luettelo rikosrekisteriotteesta ilmenevistä tuomioista: L770/1993, 6§). Jos opiskelijan näyttämässä rikosrekisteriotteessa on merkintöjä edellä mainituista tuomioista, HAMK käynnistää aina kohdassa 2.4 määritellyn opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessin.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen terveydentilan tai toimintakyvyn perusteella on mahdollista vain poikkeuksellisesti silloin, kun on ilmeistä, että opiskelija ei ole terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään kykenevä suorittamaan asiakas- ja potilasturvallisesti opintoihinsa liittyviä käytännön tehtäviä tai harjoittelua ja vain silloin, kun opiskelijavalinnassa on edellytetty tiettyä terveydentilaa. Tällainen tilanne voi syntyä, jos opiskelija on salannut terveydentilaansa tai toimintakykyynsä liittyviä tietoja opiskelijaksi hakemisen vaiheessa tai hän on sairastunut tai menettänyt toimintakykyään opintojen aikana. Opiskeluoikeuden peruuttamiselle ei ole perustetta, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa. Koulutuspäällikkö arvioi, mitkä toimet ovat kohtuulliset.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen terveydentilan ja toimintakyvyn perusteella ei edellytä sitä, että toisen henkilön turvallisuus on jo käytännössä ollut uhattuna. Peruuttamisperusteena voivat olla myös sellaiset vakavat fyysiseen tai psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavat tekijät, jotka estävät käytännön tehtävistä tai harjoittelusta suoriutumisen asiakas- ja potilasturvallisesti.

Päihteiden käytön ja huumausainetestauksen osalta HAMKin prosessit on määritelty päihteettömyysohjelmassa. Jos SORA-lainsäädännön alaisessa koulutuksessa opiskelevan opiskelijan todetaan käyttäneen huumausaineita tai muita päihdeaineita päihtymistarkoituksessa opintoihin tai harjoitteluun liittyvässä tilanteessa, HAMK käynnistää aina kohdassa 2.4 määritellyn opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin.

2.4. Opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessi

Opiskeluoikeuden peruuttamisen prosessi voidaan käynnistää kohdissa 2.1, 2.2 ja 2.3 mainituista syistä.

Prosessin lopputuloksena:

- koulutuspäällikkö päättää ehdottaa rehtorille, joka osaltaan voi esittää korkeakoulun hallitukselle, opiskeluoikeuden peruuttamista
- tutkinto-opiskelijan opiskeluoikeus pyritään siirtämään toiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen yhteisestä sopimuksesta, koska opiskelija ei voi jatkaa opintojaan nykyisessä koulutuksessa
- koulutuspäällikkö päättää, että opiskelija voi jatkaa opintoja tuettuna, sekä kohtuulliset toimet tuen toteuttamiseksi
- koulutuspäällikkö päättää, ettei toimenpiteisiin ole tarvetta.

2.4.1. Soveltuvuushuolen puheeksi ottaminen ja käsittely

Mikäli esimerkiksi henkilöstön edustajalla herää huoli opiskelijan soveltuvuudesta alalle, hän ottaa yhteyttä kyseisen koulutuksen koulutuspäällikköön. Opiskelijaa koskevan huolen esiin tuominen ei aina johda opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaan selvitykseen, vaan ensin tilanteesta keskustellaan opiskelijan kanssa.

2.4.2. Ensimmäinen keskustelu ja muistio

Koulutuspäällikkö keskustelee opiskelijan kanssa ja varmistaa, että hänelle on järjestetty kaikki tarvittava tuki opintojensa suorittamiseen ja annettu tieto erilaisista tukimuodoista. Koulutuspäällikkö voi halutessaan ottaa keskusteluun mukaan tarvittavia henkilöitä, esimerkiksi yksikön johtajan tai opiskeluhyvinvointipalveluiden edustajan. Opiskelijaa tiedotetaan ensimmäisen keskustelun osallistujista etukäteen ja opiskelija voi ottaa keskusteluun mukaan haluamansa tukihenkilön.

Koulutuspäällikkö dokumentoi tämän ensimmäisen käydyn keskustelun muistiolla, johon kirjataan vähintään seuraavat asiat:

- tilannekuvaus ja alkuperäinen havainto sekä tarvittaessa myös muiden asianosaisten selonteot
- opiskelijan näkemys tilanteesta
- muistion tarkastaminen ja hyväksyminen kaikkien osallistujien allekirjoituksin.

Allekirjoitusten jälkeen muistioon lisätään koulutuspäällikön päätös asian etenemisestä: opiskeluoikeuden peruuttamisen vireillepano tai käsittelyn päättyminen perusteluineen.

Muistio ja päätös arkistoidaan asianhallintajärjestelmään, missä niitä säilytetään arkistointi- ja salassapito- sekä hävittämissäännökset huomioon ottaen. Opiskelijaa tiedotetaan päätöksestä sähköpostitse. Tästä päätöksestä ei ole valitusoikeutta.

2.4.3. Päätös peruuttamisprosessin vireillepanosta

Jos koulutuspäällikön päätös on, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva prosessi käynnistetään, toimitaan tämän prosessikuvauksen mukaisesti. Prosessin ensimmäinen askel on tiedottaa opiskelijaa prosessin vireillepanosta ja sen mahdollisista lopputuloksista. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan koulutuspäällikkö tiedottaa Lupa- ja valvontavirastoa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn vireillepanosta.

Koulutuspäällikkö voi määrätä opiskelijan terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos on perusteltu aihe epäillä, että opiskelijalla on terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, joka voisi olla opiskeluoikeuden peruuttamisen perusteena. Korkeakoulu vastaa määräämiensä tarkastusten ja tutkimusten kustannuksista. Tässä prosessin vaiheessa voidaan järjestää opiskeluterveysneuvottelu,

jonka YTHS voi toteuttaa osana SORA-lainsäädäntöön perustuvaa opintoihin soveltumattomuuden arviointia. Aloitteen neuvotteluun voi tehdä opiskelija tai opiskelijan luvalla korkeakoulun opetushenkilökuntaan kuuluva henkilö, hyvinvointipalveluiden tai opintohallinnon työntekijä taikka opiskeluterveydenhuollon työntekijä.

Korkeakoululla on oikeus saada terveydentilaan liittyvä lausunto ja/tai tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksestä.

Mikäli opiskelija ei suostu luovuttamaan lausuntoa tai tietoa, koulutuspäälliköllä on oikeus pyytää terveydentilaa koskeva lausunto YTHS:ltä sekä aiempaa peruuttamispäätöstä koskevat tiedot toiselta koulutusorganisaatiolta.

Kun kaikki tarvittava tieto on kerätty ja opiskelijan mahdollisuus siirtyä toiseen koulutukseen on selvitetty sekä opiskelija on esimerkiksi käynyt terveydentilan selvittämistä varten varatuissa tutkimuksissa, järjestetään opiskelijalle kuuleminen.

Koulutuspäällikkö määrittelee määräajan opiskelijan viralliselle kuulemiselle ja toimittaa opiskelijalle kutsun kuulemiseen saantitodistuskirjeenä ja opiskelijaa tiedotetaan saantitodistuskirjeen lähettämisestä sähköpostitse. Kutsussa opiskelijalle ilmoitetaan kuulemisen tarkoitus, ja määräaika opiskelijan vastineelle. Kuulemiseen annettavan vastineen määräaika voidaan asettaa aikaisintaan 14 päivän päähän kutsun lähettämisestä.

Kutsuun liitetään kaikki HAMKin toimesta asiasta kerätty tieto. Kuulemistilaisuus järjestetään kirjallisena, jolloin opiskelija lähettää selvityksensä kirjallisesti määräaikaan mennessä. Opiskelijaa voidaan velvoittaa toimittamaan prosessin vaatimia todistuksia tai tietoa kuulemiseen (esimerkiksi huumausainetestin tuloksen, rikosrekisteriotteen, YTHS:n terveydentilaa koskeva lausunto, jne.). Kuulemisen valmisteluun ja opiskelijan vastineen käsittelyyn osallistuu koulutuspäällikkö ja opintoasiainpäällikkö, joka tuottaa kuulemisesta arkistoitavan muistion.

Kuulemisen tarkoituksena on antaa opiskelijalle tilaisuus lausua mielipiteensä kerätystä aineistosta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Opiskelija voi kuulemisen yhteydessä ilmoittaa halukkuudestaan siirtyä toiseen koulutukseen, jos sitä mahdollisuutta on hänelle tarjottu.

Kuulemisen muistio liitteineen sekä opiskelijan lähettämä kirjallinen selvitys arkistoidaan asianhallintajärjestelmään.

2.4.4. Opiskeluoikeuden pidättäminen

Opiskelijan opiskeluoikeus voidaan myös pidättää kurinpitotoimenpiteenä, jos opiskelija kieltäytyy oppilaitoksen määräämistä terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta. Opiskeluoikeus voidaan pidättää siihen asti, kunnes opiskelija suostuu toimittamaan lääkärintodistuksen tai rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskeluoikeuden pidättämisestä tehtävän päätöksen tekee hallitus.

2.4.5. Päätös opiskeluoikeuden peruuttamisesta

Päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta tekee ammattikorkeakoulun hallitus rehtorin esittelyn perusteella. Päätös kirjataan asianhallintajärjestelmään ja toimitetaan asianosaisille kirjallisesti tiedoksi saantitodistuksin salassapitosäännökset huomioon ottaen.

Sosiaali- ja terveysalan koulutuspäällikkö antaa Lupa- ja valvontavirastolle tiedon vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä päätöksestä ja sen perusteluista. Korkeakoulun tulee antaa Lupa- ja valvontavirastolle tieto myös opiskeluoikeuden palauttamisesta perusteluineen.

2.5. Opiskeluoikeuden palauttaminen

Lainsäädäntö mahdollistaa opiskelijalle oikeuden hakea peruutetun opiskeluoikeuden palauttamista ja tällöin hakijan täytyy osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Päätöksen tekee ammattikorkeakoulun hallitus, rehtorin esityksestä.

2.6. Muutoksenhaku

Korkeakoulussa opiskelijaksi hakenut saa vaatia HAMKin tutkintolautakunnalta oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin Hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Hallituksen päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikeusturvalautakunnan päätöksistä voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja muutoin siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.